Hoofdstuk IV: De studie van de motivatie (pp. 505-552)
3. De relationele theorie van de behoeften volgens Nuttin (pp. 548-552)

§1. Nuttin beschouwde als fundamentele behoeften de grondtypes van gedragsomgang, op om het even welk niveau van interactie met de wereld, voor zover ze noodzakelijk blijken te zijn opdat de menselijke persoon als organisme, als sociaal individu, en als geestelijk wezen niet kwijnt of tot verval komt. Dit is een zuiver psychologisch criterium. Bij het ontbreken van bepaalde grondtypes van relaties met de wereld, ontstaat er een gevoel van onwelzijn, imperfectie en ontevredenheid.

§2. Nuttin maakte een onderscheid tussen drie niveaus van grondtypes van gedragingen: psychofysiologische, (psycho)sociale en existentiële. Op elk niveau zijn er gedragingen die hoofdzakelijk de handhaving van het organisme beogen, terwijl andere gedragingen contacten met de buitenwereld bewerkstelligen.

§3. Wat betreft de fysiologische natuur stelt men vast dat het organisme zich van zijn omringend milieu wil onderscheiden en te handhaven door een complex geheel van biochemische eigenschappen (milieu intérieur van Bernard), dat zich min of meer constant houdt ondanks een permanent wijzigend milieu extérieur. Het individuele van de persoon blijft behouden door een aantal gedragingen. Het organisme hongert naar alle vormen van biologische uitwisseling: voedsel, licht, lucht… De drang naar zelfbehoud en naar contact lopen hier in elkaar door.

§4. Op psychosociaal niveau zoekt een individu contact met de wereld (betekenisvol) en met zijn medemens. Zelfbehoud wordt gerealiseerd door met de bestaande kennis de wereld te beheersen, en dit door sociaal contact te bevestigen. Contact met soortgenoten (test bij apen) is van noodzakelijk belang.

§5. De seksuele behoefte valt in het kader van de relationele theorie tussen verschillende niveaus. Enerzijds de fysische behoefte aan het lichaam van de andere, maar ook de behoefte van de persoonlijkheid tot dit contact. Deze behoefte situeert zich dus op de grens van het psychofysiologische en psychosociale. Ook is deze behoefte een mooi voorbeeld van het evenwicht tussen handhaving en contact: het genot schept een gevoel van welbehagen, maar ontwikkelt ook een tonisch effect waarin de ontplooiing van heel het biologische wezen van de persoon centraal staat. De nadruk tussen seksuele behoefte en zelfverwezenlijking is zeer belangrijk: het ik is niet dieper te kwetsen dan in zijn potentie of ongeremdheid.

§6. Op existentieel niveau is de mens een wezen dat zich gesitueerd weet en voelt in datgene wat hij is. De mens is een wezen dat zich problemen stelt aangaande zijn bestaan zelf. Dit komt tot uiting in religieuze en filosofische opvattingen. De behoefte om zich op geestelijk niveau te handhaven, blijkt uit de drang des mensch om niet zomaar te verdwijnen na dit aards bestaan, en gerealiseerd te blijven in kinderen, leerlingen, boeken of werk.